

DANSKE HANDICAPORGANISATIONER

SOLIDE HANDICAPAFTRYK
– I SKYGGEN AF CORONA

BERETNING

2021

INDHOLD

INDLEDNING	04	5. RETTIGHEDER: KONVENTIONSARBEJDE OG FORBUD MOD DISKRIMINATION	32
SOLIDE HANDICAPAFTRYK – I SKYGGEN AF CORONA	06	5.1 Menneskerettigheder – sammenhængende rettighedsopfyldelse.	33
TILLÆG TIL BERETNINGEN: STATUS PÅ DH'S HANDLEPLAN	12	5.2 Et bredt dækkende og effektivt forbud mod diskrimination af mennesker med handicap.	33
1. SOCIALOMRÅDET: NY SOCIALPOLITIK, BEDRE SAGSBEHANDLING OG FOKUS PÅ ÆLDRE MED HANDICAP	12	6. SUNDHED: MINDSKE ULIGHEDEN INDEN FOR SUNDHED	34
1.1 Udvikling af en sammenhængende socialpolitik.	12	6.1 Et forebyggende sundhedsvæsen med fokus på handicap.	34
1.2 Bedre kommunale sagsbehandlingsforløb og afgørelser.	13	6.2 Bedre forløb og behandling af mennesker med kronisk sygdom og handicap, herunder multisygdom.	35
1.3 Fokus på ældre med handicap.	13	6.3 Lige adgang for mennesker med handicap i det nære sundhedsvæsen.	35
2. BESKÆFTIGELSESMILJØET: BEDRE INKLUSION PÅ ARBEJDSMARKEDET	16	6.4 Bedre vilkår for familier med handicap med særlig fokus på børn og unge.	36
2.1 Flere mennesker med handicap skal i job.	16	7. DET LOKALE ARBEJDE I DH	37
2.2 Smidigere adgang til tilbud, der bringer mennesker med handicap tilbage på arbejdsmarkedet eller sikrer anden forsørgelse.	17	7.1 DH-afdelingerne opnår handicappolitiske resultater i kommunerne.	37
2.3 Mindske social og økonomisk ulighed med fokus på mennesker med handicap.	18	7.2 Aktive i DH-afdelingerne er via kompetenceudvikling i stand til at arbejde for DH's politik i kommunerne.	37
2.4 Bedre og smidigere organisering af hjælpemiddelområdet.	18	7.3 Styrke det fælles handicappolitiske arbejde i kommunerne.	38
3. UDDANNELSE: STYRKE INKLUSION OG SIKRE FLERE UNGE OG VOKSNE EN UDDANNELSE	20	8. DET INTERNATIONALE ARBEJDE: STÆRKERE HANDICAPBEVÆGELSER I SYD OG STØRRE INKLUSION AF HANDICAP I INTERNATIONALT UDVIKLINGSSAMARBEJDE	40
3.1 Øget trivsel og faglighed for elever med handicap i grundskolen.	20	8.1 Folkelig forankring: Øget engagement blandt DH's medlemsorganisationer i det internationale udviklingsarbejde.	40
3.2 Ungdomsuddannelserne.	21	8.2 Styrket organisatorisk og politisk kapacitet.	40
3.3 Øge andelen af mennesker med handicap, der gennemfører en videregående uddannelse.	22	8.3 Mainstreaming af handicap i international udviklingsbistand.	44
3.4 Livslang læring – også for mennesker med handicap.	23	8.4 Opfyldelse af FN's verdensmål for bæredygtig udvikling skal inkludere handicap.	44
4. BEDRE TILGÆNGELIGHED: TIL DIGITALISERING, TRANSPORT OG DET FYSISKE MILJØ	24	DH'S MEDLEMMER	46
4.1 Øget tilgængelighed til digitalisering i den offentlige og den private sektor.	25		
4.2 Øget adgang til medietjenester både traditionelt tv og web-tv.	26		
4.3 Bedre mulighed for at rejse spontant og selvstændigt med kollektiv trafik.	26		
4.4 Ligeværdig adgang for mennesker med handicap til det byggede miljø.	30		
4.5 Forbedret adgang til friluftsliv, naturoplevelser og turisme for mennesker med handicap.	31		
4.6 Bedre viden om tilgængelighed for mennesker med kognitive handicap og psykiske handicap.	31		

INDLEDNING

Kære repræsentantskab

Det er 755 dage siden – når vi ses til oktober – at vi sagde på gensyn til hinanden i Kolding. Og hvem havde gættet, at de fleste af dagene skulle gå med en ny ubuden gæst som følgesvend? I hvert fald ikke mig.

Coronapandemiens indtog betød, at samfundet blev lukket ned, åbnet op, lukket ned og åbnet igen. Det har været hårdt. Men det har også lært os noget og været en periode, vi kan være stolte af.

Vi stod nemlig sammen i handicapbevægelsen og har været med til at afbøde konsekvenserne for mennesker med handicap og for handicaporganisationerne.

I handicaporganisationerne har vi for alvor vist vores værd for medlemmerne, men også over for regeringen og myndighederne. Vi har været et stærkt bindeled, der har formidlet udfordringer den ene vej og løsninger samt information den anden vej.

Jeg ved, at vores ageren har givet respekt blandt ministre og myndighedspersoner. Det har uden tvivl betydet, at politikerne har kigget mere vores vej under de mange hjælpepakker og politiske coronaløsninger.

Nu lukker vi et kapitel – nemlig DH's handlingsplan 2018-2021. Derfor får I fornøjelsen af at kunne læse i tillægget til beretningen om alle de handicappolitiske sejre de sidste fire år.

Siden vi mødtes sidst har coronaen fyldt det meste. Men denne beretning vil også minde os om de resultater, der er opnået på trods af den globale pandemi.

God fornøjelse.

På vegne af forretningsudvalget.
Thorkild Olesen

SOLIDE HANDICAPAFTRYK – I SKYGGEN AF CORONA

Selvom tiden med coronapandemien har sat sine spor i samfundet og påvirket det politiske årshjul, kan vi se tilbage på en tid med solide aftryk og indfrielse af vedtagne mærkesager.

HER FÅR I SEKS UDVALGTE RESULTATER:

- DH's ambitiøse forslag om en national specialeplanlægning på socialområdet er blevet et centralt mål i kommissoriet for evalueringen af handicapområdet. Det står i Socialdemokratiets handicapudspil fra folketingsvalgekampen, og støttepartierne bakker op om forslaget. Nu presser vi på for, at der kommer en ambitiøs aftale.
- DH har prioriteret højt, at unge med handicap skal have bedre muligheder for at få en ungdomsuddannelse. Derfor er det en stor sejr, at flere af DH's forslag er blevet til virkelighed. Fx er der på baggrund af en politisk aftale fra maj 2021 vedtaget en lov, der gør det muligt for unge med handicap at tage en gymnasial uddannelse over længere tid – inspireret af Team Danmark-ordningen. Aftalen indeholder også et initiativ om at gøre erhvervsuddannelserne mere fleksible.
- Vi har tidligere fået et diskriminationsforbud, der dækker alle sektorer. DH har presset på for at få en stærkere lov og lykkedes med at få rimelig tilpasning i skoler og dagsinstitutioner med i loven efterfølgende.

- Flere af forslagene fra DH's nye socialpolitik er blevet til virkelighed. På finansloven 2021 blev der afsat 135 mio. kr. i en pulje til, at kommuner kan ansætte uvildige borgerrådgivere. Og på socialreserven for 2021 blev der både afsat penge til pårørendekonsulenter, mestringsindsatser til søskende til børn med handicap samt bedre overgange for unge med handicap til voksenlivet.

- Sundhedstjek er blevet en del af PLO og Danske Regioners nye overenskomst. Praktiserende læger skal fremover tilbyde opsøgende tjek af 25.000 borgere på botilbud og 55.000 borgere med psykisk sygdom. Samtidig anbefaler Socialstyrelsen nu sundhedstjek over for sårbare grupper med handicap.

- I 2021 indgik regeringen og Folketingets partier en ny infrastrukturaftale. Her er der en pulje på 650 millioner til at øge tilgængeligheden på landets togstationer. Det er fx bedre adgang til perroner, ledelinjer, elevatorer samt mere tilgængelig information. Og en pulje på 12,5 milliarder til blandt andet at renovere og ensrette højden på landets perroner, så afstand mellem tog og perron bliver niveaufrit. Det har været en stor mærkesag fra DH's side, der blandt andet har rejst sagen over for transportministeren og transportordførerne via blandt andet en alliance med Ældre Sagen, Dansk Cyklistforbund, Dansk Industri og Forbrugerrådet Tænk.

SOLIDE HANDICAPAFTRYK – I SKYGGEN AF CORONA (FORTSAT)

” Handicapbevægelsen har mange venner – og det skal vi selvfølgelig omsætte til forbedringer for mennesker med handicap.

HANDICAPORGANISATIONERNE TOG ANSVAR

Til dagligt knokler vi for at skabe mærkbare forandringer for mennesker med handicap og deres familier. Og vi har opnået mange politiske resultater – lokalt, nationalt og globalt.

Men efter en tid med en pandemi og krise springer flere handicap-lyspunkter i øjnene, selvom de ligger uden for handlingsplanen.

Coronakrisen har nemlig været en test af os i handicaporganisationerne. Og den prøve er i den grad bestået. Handicaporganisationerne har vist sig uundværlige for samfundet, fordi vi har taget et stort ansvar samt formidlingsrolle. I DH har vi evalueret indsatsen under den første nedlukning og genåbning. Med bravur har handicaporganisationerne løftet opgaven med at formidle og oversætte myndighedernes restriktioner til medlemmerne og fungeret som brobyggere mellem myndigheder og mennesker med handicap. Det kan vi være stolte af.

DH har i løbet 2020 og 2021 udmøntet forskellige corona-hjælpepakker. Det er fx blevet til en række konkrete projekter i medlemsorganisationerne under titlen 'En hverdag med stærke fællesskaber'. Formålet med dem er at modvirke ensomhed og få flere mennesker med handicap med i fællesskaber efter en lang periode med isolation.

Sammen med Socialpædagogerne har DH også stået i spidsen for et corona-partnerskab på handicapområdet bestående af 16 forskellige aktører. Det har resulteret i et oplæg til en ny strategi til at modvirke ensomhed og mistrivsel under coronapandemien samt forslaget om en social beredskabsplan til lignende kriser i fremtiden.

EN LUP PÅ PROBLEMERNE

Coronakrisen har medført flere udfordringer i forhold til vores politiske arbejde. Forhandlinger er blevet udskudt, nye dagsordener skulle prioriteres og dermed gjort det sværere at opnå alle vores punkter i handlingsplanen.

Samtidig har coronakrisen medført, at nogle problemer er vokset. Fx føler flere mennesker med handicap sig ensomme eller har været mere udsat i forhold til at miste sit job. Så krisen har også været en lup på, hvor der fortsat er store problemer for os at løse. Vi har set, hvordan vi fx også bliver glemt i sundhedsdebatten. Det har været en lang – og desværre tabt – kamp at få sundhedsmyndighederne og politikerne til at prioritere os med handicap i vaccinekøen.

Og vi har oplevet, at medborgere og personale har udskammet mennesker med handicap, der har været fritaget for at bære mundbind og visir.

STÆRKERE SAMMEN

Statsministeren bad på et tidspunkt under coronakrisen "de svageste i samfundet om at være de stærkeste". I efteråret 2020 skød DH gang i kampagnen 'Stærkere sammen'. Kampagnen skulle promovere de enkelte ensomhedsprojekter, men også vise Mette Frederiksen og befolkningen, hvem handicapbevægelsen er. Vi er nemlig mange og mangfoldige. Og sammen – uanset om vi har et handicap eller ej – står vi stærkere i forhold til at løse de store problemer på handicapområdet. For handicapsagen vedrører os alle.

Kampagnen fik i alt over to millioner visninger på Facebook. Og Thorkild Olesen var på besøg på Marienborg, hvor han drøftede udfordringerne med statsministeren.

Den coronavenlige og digitale Stærkere sammen-kampagne kulminerede på den internationale handicapdag, hvor alle lige fra den danske fodboldlandstræner til partiledere sendte videohilsner og markerede dagen.

Handicapbevægelsen har mange venner – og det skal vi selvfølgelig omsætte til forbedringer for mennesker med handicap.

TAL OG DATA TAGER FART

Tal er et godt redskab til at gøre indtryk på politikere om problemerne på handicapområdet. I det forgange to år har DH derfor skruet op for egne undersøgelser og været med til at udvikle nye analysemetoder.

Fx har DH etableret et webpanel bestående af mennesker med handicap og pårørende. Seneste panelundersøgelse var eksempelvis omdrejningspunktet for en længere serie i Politiken om, hvordan mennesker med handicap oplever støtten fra kommunen.

Mødet med sundhedsvæsenet, tilgængelighed til naturen samt mennesker med handicaps udfordringer med den kollektive transport er nogle af de andre temaer i DH's undersøgelser.

Ydermere er der udviklet faktaark til DH's lokale arbejde. Fx har lokalafdelingerne modtaget tal og data på hver kommunes fleksjobledighed samt generelle ledighed for at kunne påvirke kommunen til at prioritere at få flere i fleksjob.

Op til kommunalvalget i 2021 har lokalafdelingerne også modtaget faktaark på baggrund af udvalgte mærkesager i valgkampen.

Fakta og analyser er noget DH vil prioritere endnu højere og vil derfor fremover bygge videre på arbejdet med at lave undersøgelser.

LOKALAFDELINGERNES OMSTILLING

Coronatiden har gjort, at DH-afdelingerne har måtte omstille sig og omlægge traditionelle mødeformer. Det er blevet håndteret flot. Rigtig mange DH-afdelinger har sørget for, at bestyrelsesmøder, årsmøder og den handicappolitiske interessevaretagelse i Handicaprådet er fortsat i en online udgave.

Det giver fantastiske muligheder fremover, at vi har lært at bruge Zoom, Teams og andre onlineværktøjer. Der er allerede stor efterspørgsel på, at DH fortsætter med at udbyde online kurser som supplement til de fysiske møder.

INTERNATIONALT ANSVAR

På det internationale plan har handicaporganisationerne sammen med partnere i udlandet også været med til at afbøde nogle af pandemiens konsekvenser. Vi har vist vores relevans i en svær og uforudsigelig tid, hvor eksisterende uligheder er blevet væsentligt forstærket – både socialt, økonomisk og sundhedsmæssigt.

I Danmark har frivillige og medarbejdere inden for handicapbevægelsens udviklingssamarbejde konverteret al kontakt til en virtuel virkelighed med fx digital DH-rådgivning, fyraftensmøder, online projektmonitorering og finansielt tilsyn.

Desuden landede partnerskabspolitikken for vores internationale arbejde i 2020. Den fælles ramme er allerede taget i brug af de danske handicaporganisationer og partnere i det Globale Syd.

Det er også lykket at sætte handicap på den udviklingspolitiske dagsorden herhjemme. Vi har eksempelvis været i dialog med udviklingsministeren og ordførerne på området samt lanceret et læringssite om inklusion i udviklingssamarbejdet.

STÆRKERE
SAMMEN

 **GLÆDELIG
HANDICAPDAG**

DH

1. SOCIALOMRÅDET: NY SOCIALPOLITIK, BEDRE SAGSBEHANDLING OG FOKUS PÅ ÆLDRE MED HANDICAP

” Når vi hjælper os med handicap og vores familier skal mantraet være: mennesket skal i centrum. Så vi får den rigtige hjælp første gang, hvor behov og livskvalitet vejer tungere end økonomi.

1.1 UDVIKLING AF EN SAMMENHÆNGENDE SOCIALPOLITIK

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At udvikle en sammenhængende socialpolitik med konkrete forslag til løsninger.

Hvad har vi opnået?

- DH har nu en ny socialpolitik med 31 konkrete forslag, hvor livskvaliteten er i fokus. Politikken er udviklet gennem flere medlemsmøder, og skriftlig høring i medlemsorganisationerne. I spidsen for processen har en arbejdsgruppe med repræsentanter fra flere medlemsorganisationer gjort et stort arbejde. Flere af forslagene er blevet til virkelighed. På finansloven 2021 blev der afsat 135 mio. kr. i en pulje til, at kommuner kan ansætte uvildige borgerrådgivere. På socialreserven for 2021 blev der både afsat penge til, at handicaporganisationer kan ansætte pårørendekonsulenter, lave mestringsindsatser til søskende til børn med handicap samt penge til at skabe bedre overgange for unge med handicap til voksenlivet.

1.2 BEDRE KOMMUNALE SAGSBEHANDLINGSFORLØB OG AFGØRELSER

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at kommunerne inddrager specialiseret viden i sagsbehandlingen.

Hvad har vi opnået?

- DH's forslag om en national specialeplanlægning på socialområdet indgår både i Socialdemokratiets handicapudspil i valgkampen og som et centralt mål i kommissoriet for evalueringen af det specialiserede socialområde. Desuden har støttepartierne tilkendegivet, at de bakker op om forslaget.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for udbredelse af bedre sagsbehandlingsmodeller som eksempelvis Herning-modellen.

Hvad har vi opnået?

- Den daværende VLAK-regering tog initiativ til en ny lov, så udsatte borgere får én handleplan fra kommunen. DH var i dialog med regeringen om udformningen af loven. Den nuværende regering har fortsat arbejdet og kommer med forslag til en ny hovedlov. DH arbejder sammen med øvrige interessenter på at få indflydelse på hovedlovens udformning.
- DH er i dialog med KL om udbredelse af gode sagsbehandlingsmodeller og udbreder viden om modellerne til DH's lokalafdelinger. Og DH sidder i følgegruppen til et projekt om sammenhængende og koordinerende indsatser i Socialstyrelsen, hvor der afprøves nye modeller på området i 12 kommuner. Projektet afsluttes i december 2021.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for hurtigere sagsbehandling i kommunerne samt fastsættes tidsfrister for, hvornår kommunen skal efterleve Ankestyrelsens afgørelser.

DH har ikke opnået nogen resultater.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for bedre sagsbehandlingsforløb, styrkelse af Det Kommunale Tilsyn, samt oprettelse af et uafhængigt retssikkerhedsråd, der kan overvåge og komme med anbefalinger til at styrke retssikkerheden

Hvad har vi opnået?

- Det er vedtaget politisk at oprette en retssikkerhedsenhed i Ankestyrelsen med et tilknyttet uafhængigt retssikkerhedsorgan efter inspiration fra handicaporganisationernes forslag. DH har en plads i det uafhængige organ.

1.3 FOKUS PÅ ÆLDRE MED HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at adgangen til handicapkompenenserende ordninger indrettes til at fortsætte efter folkepensionsalderen.

Hvad har vi opnået?

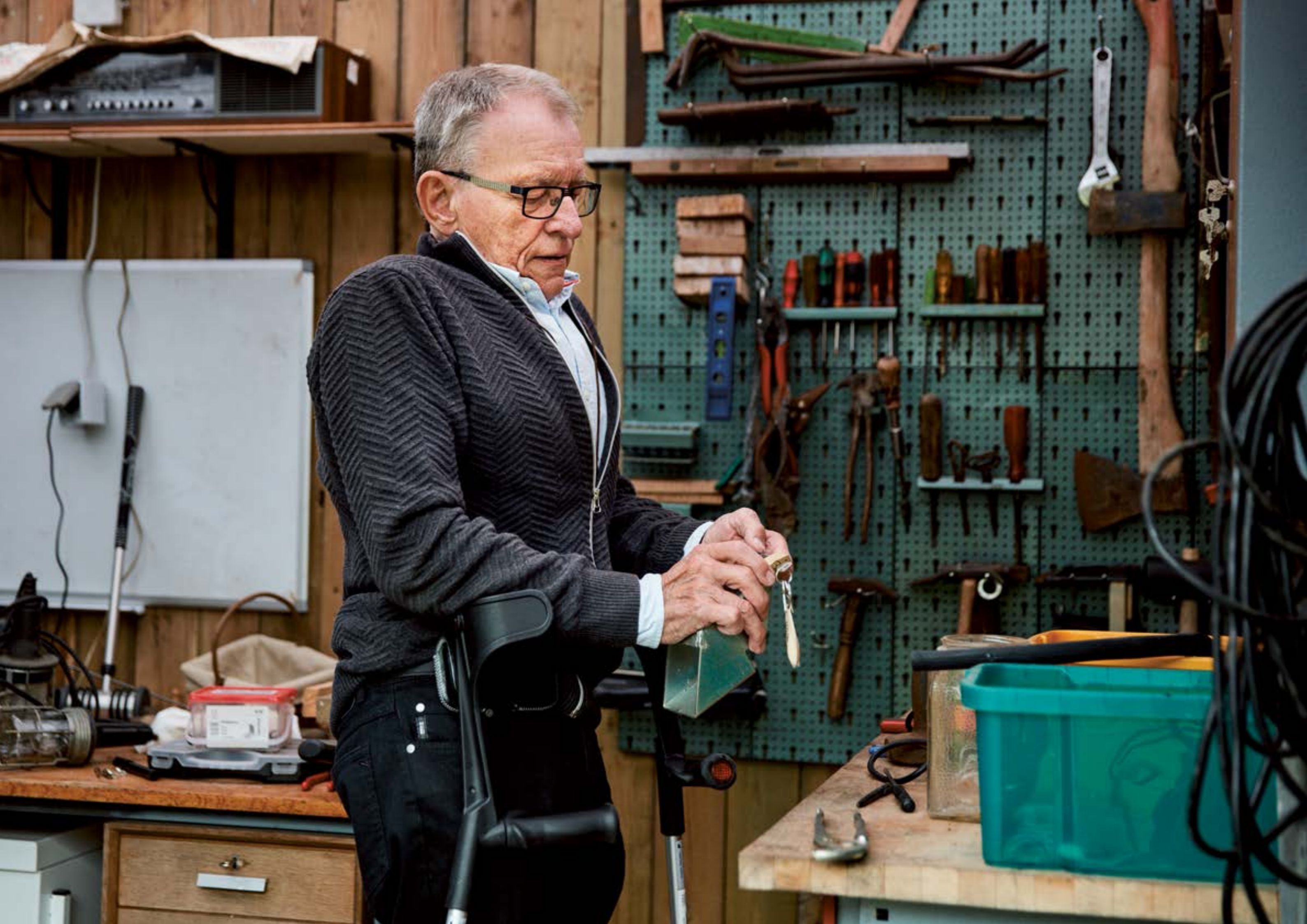
- Problematikken er med på FN's Handicapkomité's emneliste over spørgsmål til den danske regering. På finansloven for 2019 blev der afsat en pulje til en forsøgsordning med ledsagelse af personer, der mister synet efter det 67.år. DH arbejder for, at forsøgene gøres permanent og udvides til flere målgrupper. I aftalen om job og handicap fra 2018 gøres der også op med aldersgrænser for hjælpemidler på arbejdsmarkedet. DH har udarbejdet forslag til forenkling af merudgiftsydelserne, der også indebærer at fjerne aldersgrænsen for retten til merudgifter.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at ældre med handicap tilbydes samme rehabilitering og genoptræning som andre borgere.

Hvad har vi opnået?

- DH har politisk rejst behovet for kvalitetsløft af genoptræning og vedligeholdelsestræning, men uden held. DH arbejder fortsat på sagen – fx ved udmøntning af en større pulje til ældreområdet.

2. BESKÆFTIGELSE SOMRÅDET: BEDRE INKLUSION PÅ ARBEJDSMARKEDET

2.1 FLERE MENNESKER MED HANDICAP SKAL I JOB

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at flere mennesker med handicap kommer i job

Hvad har vi opnået?

- I 2018 vedtog VLAK-regeringen og et bredt folketingsflertal en større aftale om job til mennesker med handicap. Aftalen havde tydelige aftryk af handicaporganisationernes forslag. Fx skal det være lettere at beholde hjælpemidler i overgangen fra uddannelse til job. Aldersgrænsen for hjælpemidler på arbejdsmarkedet blev fjernet. Nøglemedarbejdere i jobcentre skal uddannes. DH har spillet ind til udspillet på baggrund af et medlemsmøde og de vedtagne politikker. Flere medlemsorganisationer var også aktive omkring udspillet.
- DH har flere gange fremlagt tal, der viser den store ledighed for fleksjobbere og kommunale forskelle. DH har lavet materiale til lokalafdelingerne, der gør et stort arbejde for at få kommunen til at arbejde med fleksjob.
- DH har støttet LEV i indsatsen for at forlænge KLAPJob på satspuljen.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at flere mennesker med handicap opnår øget indsigt i sit handicap, viden om relevante mestringsstrategier og muligheder for kompensation, herunder blandt andet isbryderordningen.

Hvad har vi opnået?

- I VLAK-regeringens beskæftigelsesaftale havde et delement i aftalen fokus på kompensation og til en vis grad mestrings.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fremme viden om handicap og de kompenserende ordninger samt sikre lige muligheder i arbejdslivet ved at modvirke fordomme i virksomhederne.

Hvad har vi opnået?

- DH har foreslået en årlig job-uge med fokus på mennesker med handicap på arbejdsmarkedet. Det er blevet vedtaget i beskæftigelsesaftalen. I samme aftale er der afsat midler til uddannelse af nøglepersoner i jobcentre i forhold til de kompenserende ordninger.
- DH har i samarbejde med medlemsorganisationer udviklet et fælles indspil til den forestående revision af Lov om Kompensation til Handicappede i erhverv.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At søge støtte til et projekt, der bygger videre på de gode erfaringer fra projekt "Mening og Mestrings".

Hvad har vi opnået?

- Med puljen "Et mere rummeligt arbejdsmarked" på 21 millioner kroner er det blevet muligt at ansøge om midler til mestringsforløb. Desværre har interessen været begrænset.

2.2 SMIDIGERE ADGANG TIL TILBUD, DER BRINGER MENNESKER MED HANDICAP TILBAGE PÅ ARBEJDSMARKEDET ELLER SIKRER ANDEN FORSØRGELSE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fremme mere korrekt, effektiv og hurtig visitation til revalidering, fleksjob, ressourceforløb og førtidspension, særligt fra gruppen af kontanthjælpsmodtagere.

Hvad har vi opnået?

- DH har i forbindelse med evalueringen af førtidspensions- og fleksjobreformen arbejdet for en bedre praksis på området. Det er sket både på Christiansborg og i kommunerne, hvor DH-afdelingerne er blevet klædt på med materiale.
- DH har afholdt medlemsmøde og holder tæt kontakt til medlemsorganisationerne om, hvordan systemet kan forbedres for målgruppen omkring rehabiliteringsteamet. Dette område bliver fortsat prioriteret højt.
- DH har arbejdet på, at den forrige regerings forslag om forenkling af sanktionsreglerne ikke rammer mennesker med handicap uforholdsmæssigt hårdt. Det endte med at blive en aftale, der trækker i en negativ retning, men det lykkedes at afbøde nogle af de værste elementer fra de oprindelige udspil. DH rådførte sig løbende med medlemsorganisationer under forløbet.

- DH har været meget aktive i forbindelse med de nu overståede forhandlinger om forbedringer af ressourceforløbene, der skal sikre mere kvalitet og mindre parkering. Det resulterede blandt andet i kortere ressourceforløb.

- DH har forsøgt at påvirke Ydelseskommisionen med, at borgere på kontanthjælp hurtigere skal visiteres videre til fleksjob, ressourceforløb og førtidspension. Kommissionen anbefaler noget, der minder om DH's anbefaling.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at snitfladen mellem mini-fleksjob, førtidspension og ressourceforløb afgrænses klarere i lovgivningen.

Hvad har vi opnået?

- DH prioriterer samarbejdet i Værdig Reform, hvor over 60 andre organisationer deltager.

- DH har på Christiansborg og via flere pressehistorier argumenteret for, at det er blevet for svært at få førtidspension.

- Det er ikke lykkedes at ændre reglerne. Men tallene viser, at antallet af tildelte førtidspensioner er hastigt stigende. Det kan tilskrives den offentlige debat rejst af handicaporganisationerne og andre samarbejdspartnere.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at mennesker med handicap får bedre muligheder for at afprøve, om man kan klare et antal timer på arbejdsmarkedet – uden at risikere at miste førtidspensionen. Eller afprøve det ordinære arbejdsmarked uden at risikere fleksjobbet eller at skulle starte forfra i et ressourceforløb

Hvad har vi opnået?

- Det blev en del af den tidligere VLAK-regerings sammenhængsreform at gøre bevægelsen fra fleksjob til ordinært job lettere uden at miste sit fleksjob efter DH's indspil.
- DH har løftet problematikken på møder og i presse om muligheden for at bruge førtidspension som vejen til beskæftigelse. Støtten til KLAPJob skal også ses i dette arbejde.

2.3 MINDSKE SOCIAL OG ØKONOMISK ULIGHED MED FOKUS PÅ MENNESKER MED HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at mennesker med handicap henvist til offentlig forsørgelse sikres et forsvarligt økonomisk livsgrundlag.

Hvad har vi opnået?

- Den lave regulering af overførsler til satspuljen er stoppet. En holdning DH har haft i mange år. Da satspuljen blev foreslået afskaffet argumenterede DH for, at dette burde føre til, at ydelserne blev hævet. Det endte i en mellemløsning, hvor borgerne fremfor får en obligatorisk pensionsopsparing ud over den eksisterende ydelse.
- DH har i flere omgange rejst problematikker om fx fleksjobbernes pension i pressen og over for politikere.
- DH har med rundspørger i samarbejde med medlemsorganisationerne stået bag flere pressehistorier om kontanthjælpsloftets konsekvenser og er i alliance med andre organisationer med til at sætte fokus på børnefattigdom
- DH er kommet med forslag til den nye regerings ydelseskommision for at sætte fokus på mennesker med handicaps livsgrundlag.

2.4 BEDRE OG SMIDIGERE ORGANISERING AF HJÆLPEMIDDELOMRÅDET

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der skabes en ordening, der sikrer smidig tildeling af hjælpemidler samt arbejds- og behandlingsredskaber. DH vil arbejde for, at hjælpemidlet skal følge borgeren. Så borgeren fastholder sine hjælpemidler eller arbejdsredskaber, når livssituationen ændres.

Hvad har vi opnået?

- DH har arbejdet for, at studerende kan bevare hjælpemidler efter studietiden. Det er blevet indført, så man kan låne i tre måneder.
- Det er vedtaget, at man kan få hjælpemidler til arbejde efter pensionsalderen.
- Det er vedtaget i forbindelse med satspuljeaftalen, at der er en fire ugers behandlingsfrist i kommunen på sager om hjælpemidler.
- DH har i flere omgange foreslået, at man skal etablere tværgående hjælpemiddelcentraler uafhængig af sektorer. Dette forslag vil DH fortsat arbejde for.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at støtte til handicapbil – særligt indretning af bilen – tildeles smidigt og hurtigt til job- og uddannelsessøgende, der får arbejde eller bliver optaget på uddannelsen.

Hvad har vi opnået?

- DH har rejst problemet i arbejdet med mere sammenhæng i den offentlige sektor.
- I medierne har DH flere gange problematiseret de store forskelle på ventetider til handicapbil.
- DH har tæt kontakt til relevante medlemsorganisationer for at følge udviklingen på området.

3. UDDANNELSE: STYRKE INKLUSION OG SIKRE FLERE UNGE OG VOKSNE EN UDDANNELSE

3.1 ØGET TRIVSEL OG FAGLIGHED FOR ELEVER MED HANDICAP I GRUNDSKOLEN

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at sikre klageadgang til en uafhængig myndighed over utilstrækkelig støtte til elever, der har brug for mindre end ni timers specialundervisning om ugen.

Hvad har vi opnået?

- DH har arbejdet intenst med dette forslag, og det har været en høj prioritet hos flere medlemsorganisationer. Det er en stor sejr, at Folketingets Børne- og Undervisningsudvalg efter en længere politisk proces har vedtaget en beretning. Her opfordres børne- og undervisningsministeren til inden udgangen af 2021 at fremlægge forslag, der sikrer forældre til børn i folkeskolen med et støttebehov på mindre end ni timer om ugen at få adgang til at klage over den tildelte støtte til Klagenævnet for Specialundervisning.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at styrke inklusionen af elever med handicap i den almindelige undervisning – fx gennem tolærerordninger.

Hvad har vi opnået?

- I satspuljeaftalen for 2018 blev det aftalt at udarbejde en handicappolitisk handlingsplan på uddannelsesområdet. Det skete blandt andet efter, at DH og en række medlemsorganisationer gjorde opmærksom på de bekymrende tal for, at færre unge med handicap får en uddannelse end tidligere.
- DH har rejst debatten om inklusionen ved at få udarbejdet en analyse fra AE-Rådet. Den viser, at mange elever med handicap klarer sig dårligt i folkeskolen og har fået stor medieomtale og startet en dialog med flere politikere.
- DH gennemførte i 2019 en spørgeskemaundersøgelse blandt forældre til børn med handicap om deres oplevelse af inklusionsområdet.

Undersøgelsen bidrog til at sætte fokus på de fortsatte udfordringer på området. I 2020 valgte børne- og undervisningsministeren, at inklusion var hovedtema på årets Sorø-møde.

- DH har sammen med især Muskelsvindfonden arbejdet for, at elever med handicap, der bliver fritaget for idræt i folkeskolen, ikke kommer i klemme med de nye skærpede karakterkrav ved optagelse på en gymnasial uddannelse. Det er lykkedes, at elever, der er fritaget for idræt på grund af handicap, fremover har ret til at trække et andet prøvafag.
- I 2020 vedtog folkettingen "Lov om ændring af lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap (Tydeliggørelse af retten til rimelig individuel tilpasning af ydelser til børn og unge i dagtilbud, i folkeskolen og i friskoler og private/frie grundskoler)". Det er et stort fremskridt for børn med handicaps ret til inklusion i dagtilbud og skole. DH har arbejdet for, at fri- og privatskoler også skulle forpligtes til rimelig individuel tilpasning.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At sætte fokus på kvaliteten af specialundervisningen og styrke den gensidige udveksling af viden og erfaringer mellem specialtilbud og de almindelige undervisningstilbud.

Hvad har vi opnået?

- DH har iværksat en dialog med aktører om blandt andet udvikling af kvalitet på specialskolerne

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At projektet 'Alle med' fortsættes i en ny ramme og udvides til også at omfatte ungdomsuddannelserne.

Hvad har vi opnået?

- DH, SUMH og Danske Skoleelever har sammen fået en forlængelse af projektet 'Alle Med' med henblik på at kunne forankre projektets metoder og materialer, så projektet også kan leve videre efter projektafslutning

3.2 UNGDOMSUDDANNELSERNE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At flere unge med handicap inkluderes i ungdomsuddannelsen.

Hvad har vi opnået?

- DH har gennem hele perioden arbejdet på at skabe politisk opmærksomhed på unge med handicap og overgang til og inklusion på ungdomsuddannelser.
- DH har fået udarbejdet en analyse, der viser, at færre unge med handicap gennemfører en ungdomsuddannelse. Der er siden udarbejdet flere analyser fra VIVE, KL, AE-Rådet, der bekræfter dette.
- DH har udviklet et katalog af forslag til bedre inklusion på ungdomsuddannelserne. Det er sket efter input fra medlemsorganisationer, der via rundspørge, medlemsmøder og skriftlig høring har bidraget til kataloget. DH arbejder nu politisk for, at forslagene bliver til virkelighed.
- I regeringen og støttepartierne forståelsespapir blev der lovet initiativer på uddannelsesområdet for unge med handicap. Dansk Folkeparti kom op til folketingsvalget 2019 med et større uddannelsesudspil efter god dialog med DH. Alle forslagene kan støttes af handicaporganisationerne.
- Med inspiration fra mulighederne i Team Danmark-ordningen blev der i foråret 2021 vedtaget en lov,

der gør det muligt for unge med handicap at tage en gymnasial uddannelse over længere tid. Loven giver mulighed for, at gymnasiale uddannelsesinstitutioner kan etablere selvstændige klasser med forlængede uddannelsesforløb for elever med handicap.

- En bred politisk aftale om en samlet indsats for elever og studerende med handicap på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser fra maj 2021 indeholder mange positive tiltag og initiativer, som DH længe har haft på ønskesedlen.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at erhvervsuddannelserne skal kunne tilrettelægges mere fleksibelt og tage hensyn til behovene hos elever med handicap.

Hvad har vi opnået?

- I 2018 blev der indført handicaptillæg til unge på erhvervsuddannelserne.
- Den politiske aftale fra maj 2021 indeholder et initiativ, der øger fleksibiliteten på erhvervsuddannelserne, hvor det bliver muligt at forlænge grundforløbets anden del med op til 50 procent.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at lærerne på erhvervsuddannelserne får bedre adgang til viden om undervisning af elever med handicap.

Hvad har vi opnået?

- I den politiske aftale fra maj 2021 er der afsat midler til at udarbejde et fagligt vejledende materiale om psykiske og fysiske handicap. Materialet skal formidle viden om handicap og være med til at nedbryde barrierer mellem studerende og undervisere. DH arbejder for, at det kommer til at indeholde viden om uddannelser, der indeholder praktik samt gøres tilgængeligt for undervisere på erhvervsuddannelser.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fjerne barrierer for, at virksomheder tager elever med handicap i praktik – fx ved at forbedre praktikvirksomhedernes adgang til at få støtte og viden om handicap.

Hvad har vi opnået?

- Forslaget er en del af det omtalte forslagskatalog for ungdomsuddannelserne, som der nu arbejdes politisk for bliver til virkelighed. (se punkterne ovenfor).

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At vi vil følge op på evalueringen af den særligt tilrettelagte ungdomsuddannelse (STU) for at fastholde og udvikle et stærkt STU-tilbud.

Hvad har vi opnået?

- I satspuljeaftalen 2019 blev der afsat en ramme på 40 mio. (2019-2022) til forbedret udslusning og overgang fra det sidste år af STU-forløb.
- DH og andre organisationer har arbejdet for at få en analyse af, hvordan situationen om frafald og udslusning til beskæftigelse fra STU kan forbedres. I januar 2019 fremlagde Undervisningsministeriet en benchmarkanalyse samt et best practice katalog til institutioner og kommuner.
- DH og flere medlemsorganisationer er med i arbejdsgruppen for evaluering af STU.
- DH indgår i STU-alliancen sammen med flere medlemsorganisationer. Her har DH blandt andet fokus på kvaliteten af STU og unges medbestemmelse i valget af STU. STU-alliancen er effektiv ift. at skabe lydhørhed og opnå politisk gennemslagskraft på STU-området.
- STU-alliancen har udarbejdet et politikpapir om STU (som blandt andet har fokus på den unges selvbestemmelse og kvalitet i STU), som har vakt politisk genklang.

” DH har udviklet et katalog af forslag til bedre inklusion på ungdomsuddannelserne. Det er sket efter gode inputs fra medlemsorganisationer, der via rundspørge, medlemsmøder og skriftlig høring har bidraget til kataloget. DH arbejder nu politisk for, at forslagene bliver til virkelighed.

3.3 ØGE ANDELEN AF MENNESKER MED HANDICAP, DER GENNEMFØRER EN VIDEREGÅENDE UDDANNELSE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for mere fleksible rammer på de videregående uddannelser – fx fritagelse fra fremdriftskrav – for studerende der på grund af handicap ikke kan studere på fuld tid.

Hvad har vi opnået?

- I aftalen om et nyt bevillingssystem for universiteterne aftalte man ekstra studietid til studerende som på grund af sygdom eller handicap har brug for mere tid end normeret studietid.
- Ministeriet er blevet forpligtet på at følge op på problemstillingerne vedrørende dispensationspraksis for studerende med handicap. Det skete på baggrund af rundspørgen om fremdriftsreformen, som DH gennemførte med støtte fra medlemsorganisationerne i 2017.
- Uddannelses- og Forskningsministeriet har som opfølgning på DH's fremdriftsundersøgelse iværksat en undersøgelse af uddannelsesinstitutionernes dispensationspraksis med henblik på at udbrede best practice samt en registerundersøgelse af frafald blandt studerende med handicap.
- DH har i hele perioden haft stort fokus på, at studerende med handicap sikres lige vilkår i uddannelsessystemet og ikke oplever forskelsbehandling som følge af handicap.
- Uddannelses- og Forskningsministeriet har udsendt et hyrdebrev om forvaltning af handicapområdet til de videregående uddannelsesinstitutioner. Formålet med hyrdebrevet er at sikre, at uddannelsesinstitutionerne overholder Lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v. og FN's Konvention om Rettigheder for Personer med Handicap.
- DH har været med til at udvikle og fremme forslaget om en helhedsorienteret studieplan, der skal sikre studerende mere fleksibilitet og mindre bureaukrati (fx ifm. dispensationsansøgninger) under uddannelsen samt SU til hele uddannelsen.
- I foråret 2020 fremsatte Dansk Folkeparti et beslutningsforslag om en helhedsorienteret studieplan.

- Den handicappolitiske aftale fra maj 2021 indeholder et initiativ om at udvikle og afprøve et forsøg med helhedsorienterede studieplaner på videregående uddannelser.
- DH har haft et tæt samarbejde med elev- og studenterbevægelsen om at mainstreame handicap og uddannelse i studenterpolitikken, hvilket har medført et fælles foretræde med DH og Danske Studerendes Fællesråd for Uddannelses- og forskningsudvalget .

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- at arbejde for, at underviserne på videregående uddannelser skal have adgang til viden om at undervise studerende med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH har indledt en god dialog med Uddannelses- og Forskningsministeriet om forskellige metoder til at udbrede viden.
- I den politiske aftale fra maj 2021 er der afsat midler til at udarbejde et fagligt vejledende materiale til videregående uddannelsesinstitutioner om psykiske og fysiske handicap. Materialet skal formidle viden om handicap og være med til at nedbryde barrierer mellem studerende og undervisere.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At tildelingskriteriet for handicaptillægget til SU'en skal ændres, så studerende, der på grund af handicap ikke kan påtage sig et job ved siden af studierne, kan få et handicaptillæg.

Hvad har vi opnået?

- DH har været med til at sætte fokus på udfordringerne blandt studerende med handicap, der oplever, at SU (og handicaptillæg) ophører.
- DH har indledt overvejelser om, hvorvidt og hvordan tildelingskriterierne for handicaptillægget kan ændres, så flere studerende med handicap kan tildeles et handicaptillæg.

3.4 LIVSLANG LÆRING – OGSÅ FOR MENNESKER MED HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at det bliver muligt at få specialpædagogisk støtte til efter- og videreuddannelse, herunder diplom- eller masteruddannelser.

Hvad har vi opnået?

- Den daværende kulturminister Mette Bock (LA) foreslog i 2018 at ændre i tilskuddet til specialundervisning og SPS for højskoleelever med handicap, hvilket ville gøre det meget svært for højskoler at inkludere unge med handicap. Denne ændring blev stoppet igen efter højlydte protester og stærkt samarbejde mellem DH og medlemsorganisationer som LEV og CP Danmark og de berørte højskoler.

4. BEDRE TILGÆNGELIGHED: TIL DIGITALISERING, TRANSPORT OG DET FYSISKE MILJØ

4.1 ØGET TILGÆNGELIGHED TIL DIGITALISERING I DEN OFFENTLIGE OG DEN PRIVATE SEKTOR

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at fremtidige offentlige digitale løsninger bliver tilgængelige for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH har påvirket webdirektivet i den danske lov om tilgængelighed til hjemmesider. Loven er forbedret i forhold til det oprindelige lovforslag, hvor offentlige børnehaver og skoler var undtaget. Det er de ikke i den gældende lov, men kun private skoler og børnehaver. Loven trådte i kraft den 23. september 2018, og har forskellige deadlines.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at nye digitale løsninger i den private sektor – bl.a. finanssektoren og transportsektoren – bliver tilgængelige for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH har i tæt samarbejde med European Disability Forum (EDF) påvirket aktører for at få vedtaget EU's tilgængelighedsdirektiv. Direktivet er nu vedtaget, trådt i kraft og omfatter fx pengeautomater, hjemmesider, mobilapplikationer, elektroniske billetter og etc. Næste skridt er den nationale implementering, som DH arbejder for at få en god national lovgivning gennem dialog med relevante ministerier og interesseorganisationer. Derudover deltager DH i en europæisk arbejdsgruppe.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der udvikles gode alternative løsninger for mennesker med handicap, der har brug for særlige digitale løsninger eller ikke er digitale.

Hvad har vi opnået?

- DH har fået sat punktet på dagsorden hos Digitaliseringsstyrelsen og hos Finans Danmark. Digitaliseringsstyrelsen har det med i handlingsplanen for kommunikation og hjælp, som er en del af implementeringen af den tidligere fællesoffentlige digitaliseringsstrategi. Der er også fokus på det i den kommende fællesoffentlige digitaliseringsstrategi.

4.2 ØGET ADGANG TIL MEDIETJENESTER BÅDE TRADITIONELT TV OG WEB-TV

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at man i medieaftalen for 2019-2022 fortsat prioriterer tilgængelighed for DR og styrker indsatsen for tilgængelighed for TV2.

Hvad har vi opnået?

- Medieaftalen – vedtaget i juni 2018 – har for første gang et særligt afsnit om tilgængelighed for personer med handicap. Her er EU-lovgivningen AVMS-direktivet nævnt og krav om forbedring af tilgængeligheden af public service-stationernes udbud. Public service-aftalerne med DR, TV 2 og de regionale TV2-stationer har forbedringer på tilgængelighedsområdet. DR og TV 2 er i gang med at implementere disse.
- DH har i forbindelse med medieaftalen inddraget medlemsorganisationerne gennem flere medlemsmøder og udarbejdet politiske forslag, der er blevet brugt i det politiske arbejde om medieaftalen.
- DH og flere medlemsorganisationer påvirker fortsat tilgængelighedsområdet gennem DR og TV 2's brugerråd.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at tilgængelighedsbestemmelsen i EU-direktivet om Audio- visuelle medietjenester (AVMS-direktivet) styrkes og kan bruges som løftestang i forhold til tilgængelighed til private tv-udbydere.

Hvad har vi opnået?

- Direktivets tekst om tilgængelighed for mennesker med handicap er styrket blandt andet gennem vores samarbejde med European Disability Forum (EDF). Det reviderede direktiv trådte i kraft i november 2018. DH har anbefalet Slots- og kulturstyrelsen at udarbejde en vejledning om tilgængelighed til TV til de danske udbydere af fjernsyn og video on demand tjenester samt skabeloner for de handlingsplaner, udbydere skal udarbejde. Begge dele er imødekommet og ligger nu på Slots- og kulturstyrelsens hjemmeside. Næste skridt bliver Radio- og TV-nævnets opfølgning på handlingsplanerne, hvor DH arbejder for at blive inddraget gennem et Advisory Board.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH skal arbejde for øget tilgængelighed til adgangstjenester som programguides, hjemmesider og mobilapplikationer på medieområdet, bl.a. gennem vedtagelsen af et stærkt tilgængelighedsdirektiv i EU.

Hvad har vi opnået?

- DH har i tæt samarbejde med European Disability Forum (EDF) påvirket interessenter for at få vedtaget tilgængelighedsdirektivet, der nu er vedtaget og trådt i kraft. Det omfatter eksempelvis programguides, medieudbydernes websteder, onlineapplikationer, set-top-boks-baserede applikationer, applikationer, som kan downloades, tjenester til mobile enheder, herunder mobilapplikationer og tilhørende medieafspillere samt forbundne TV-tjenester. Næste skridt bliver den nationale implementering, som DH arbejder på at påvirke, så produkter og tjenester på medieområdet bliver tilgængelige for mennesker med handicap.

4.3 BEDRE MULIGHED FOR AT REJSE SPONTANT OG SELVSTÆNDIGT MED KOLLEKTIV TRAFIK

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der afsættes økonomiske midler til at forbedre eksisterende stationer samt udarbejdes en handlingsplan for dette blandt andet i henhold til EU-forpligtelser.

Hvad har vi opnået?

- DH har rejst problemet for transportordførerne. I investeringsaftalen fra marts 2019 indgået af VLAK-regeringen og DF var der afsat en pulje til blandt andet tilgængelighed. Den nuværende regering og folketingets partier indgik i juni 2021 en ny infrastrukturaftale der indeholder en pulje på 650 mio. kr. til tilgængelighed til stationer bl.a. til ledelinjer, elevatorer samt mere tilgængelig information. Desuden er der en pulje på 12,5 mia. kr. til fornyelse og vedligehold af jernbanen, hvor der kan indgå ensretning af perronhøjder. Det har været en stor mærkesag fra DH's side, der blandt andet har rejst sagen over for transportministeren og transportordførerne via blandt andet en alliance med Ældre Sagen, Cyklistforbundet, Dansk Industri og Forbrugerrådet Tænk.

I juni 2021 indgik regeringen og folketingets partier en ny infrastrukturaftale, der indeholder en pulje på 650 mio. kr. til tilgængelighed til stationer bl.a. til ledelinjer, elevatorer samt mere tilgængelig information. Desuden er der en pulje på 12,5 mia. kr. til fornyelse og vedligehold af jernbanen, hvor der kan indgå ensretning af perronhøjder. Det har været en stor mærkesag fra DH's side, der har rejst sagen over for transportministeren og transportordførerne via blandt andet en alliance med Ældre Sagen, Cyklistforbundet, Dansk Industri og Forbrugerrådet Tænk.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at nyindkøbt materiel er tilgængeligt ved at deltage i europæisk standardiseringsarbejde og være i dialog med DSB.

Hvad har vi opnået?

- Den politiske aftale om indkøb af nye tog fra 1. februar 2018 fremhævede, at DSB i forbindelse med udbudsmaterialet har været i dialog med DH og fortsat vil være det. De nye tog skal overholde internationale handicapkonventioner og europæiske handicapregler (TSI-PRM), der blandt andet sikrer niveaufri indstigning på perronen med en standardhøjde på 55 cm. DH har været i dialog med DSB om yderligere krav, der er vigtige i en dansk kontekst og næsten alt var med i udbudsmaterialet. DSB offentliggjorde i april 2021 en aftale om indkøb af nye tilgængelige togsæt, som bl.a. har lavgulvsindstigning.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH skal arbejde for bedre uddannelse af personale i kollektiv trafik og bedre assistance, hvor tilgængeligheden ikke er i orden – bl.a. gennem stærkere regler i passagerforordninger på europæisk plan.

Hvad har vi opnået?

- DH samarbejder med European Disability Forum (EDF) om at sikre bedre passagerrettigheder. Senest ved revision af EU-forordningen om jernbanepassagerers rettigheder. DH er løbende i dialog med bl.a. luftfartens Handicapråd, DSB tilgængelighedspanel og Metroselskabets tilgængelighedspanel, hvor erfaringer og dialog skaber mulighed for bedre service. Senest har DH været i dialog med CPH lufthavn om et e-learning undervisningsforløb, de har lavet for alle med lufthavns-ID om mennesker med handicap. En udløber af dette uddannelsesforløb er Solsikkesnoren, der nu er indført i alle danske lufthavne. Mennesker med usynlige handicap kan bruge Solsikkesnoren, hvis de gerne vil vise medarbejderne i lufthavnen, at de har brug for ekstra opmærksomhed. DH arbejder sammen med Videnscenter for Handicap og den britiske virksomhed "Hidden Disabilities Sunflower" om at få Solsikkesnoren udbredt til andre sektorer i Danmark.

4.4. LIGE VÆRDIG ADGANG FOR MENNESKER MED HANDICAP TIL DET BYGGEDE MILJØ

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at integrere viden om tilgængelighed og universelt design hos bygherrer og på relevante uddannelser, herunder arkitekt-, ingeniør- og konstruktøruddannelser.

Hvad har vi opnået?

- DH har deltaget i styregruppen for et Bevica-støttet projekt om universelt design på Arkitektskolen i København. Det har haft stor betydning for skolens arbejde med universelt design, som nu er blevet en integreret del af uddannelsen. DH sidder i et tilsvarende projekt på både DTU og Kolding Design Skole.
- DH indgår i Netværk for Universelt Design og Tilgængelighed sammen med en række aktører, herunder fonde, tegnestuer og statslige aktører. DH har derudover søgt at udbrede viden om tilgængelighed og universelt design gennem møder med aktører på området.
- DH har lanceret en 360-graders virtuel model af Handicaporganisationernes Hus og har afprøvet et koncept for virtuelle rundvisninger af Handicaporganisationernes Hus, som eventuelt kan supplere fysiske rundvisninger.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at bevare og udbygge bestemmelserne om tilgængelighed i bygningsreglementet samt sikre et bedre tilsyn. Dette gælder bl.a. privat boligbyggeri, offentlige bygninger, større boligbyggerier, hoteller, svømmehaller, konferencestede og steder med publikumsadgang.

Hvad har vi opnået?

- DH var med til at påvirke og støtte implementeringen af en tiltagspakke for tilgængelighed til offentligt byggeri under VLAK-regeringen. Pakken fokuserede på at klæde byggeriets parter bedre på, sikre at nybyggerier overholder kravene til tilgængelighed, og at tilgængelighedskravene fremover bliver funktionsbaserede.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at en kommende certificeringsordning, hvor byggesagsbehandling af det komplicerede byggeri flyttes fra kommunen til private aktører, vil indeholde incitament til at overholde bestemmelserne om tilgængelighed i Bygningsreglementet.

Hvad har vi opnået?

- DH har ikke opnået nogle resultater ift. dette punkt.

4.5 FORBEDRET ADGANG TIL FRILUFTSLIV, NATUREN OG TURISME FOR MENNESKER MED HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At samarbejde med natur- og friluftorganisationer, forskningsmiljøet samt de grønne råd i kommunerne om styrket fokus på lige adgang til naturen og udvikling af tilgængelighedsløsninger.

Hvad har vi opnået?

- DH er i dialog med Friluftsrådet om at udbrede viden om adgang til strande og natur blandt Friluftsrådets øvrige medlemmer og generelt. DH er med i projektet "Natur for alle – tilgængelighedsmærkning af naturstier", der over en tre årig periode skal udvikle en tilgængelighedsmærkning, så flere mennesker med handicap kan komme ud i naturen. Projektet skal i samarbejde med mennesker med handicap, lodsejere og foreninger arbejde for at opbygge en ny database for tilgængelig natur og styrke udbredelsen af den over hele landet.

- DH har en plads i styregruppen for forskningsprojektet MoveGreen, der har fokus på sundhedsfremmende natur for mennesker med bevægelseshandicap.

- DH har sammen med SUMH og Videnscenter om Handicap afholdt digitale debatter om adgang til naturen for mennesker med handicap på Naturmødet 2020 og 2021.

- DH har i april/maj 2021 gennemført en undersøgelse af friluftsliv blandt mennesker med handicap og vil på baggrund af undersøgelsen arbejde videre med løsninger på de største barrierer.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At samarbejde med ældreorganisationer og turisme-, hotel- og conferencebranchen om at få skabt flere tilgængelige turismetilbud i Danmark og få udviklet CSR-tilbud til turistbranchen med fokus på god tilgængelighed.

Hvad har vi opnået?

- DH er repræsenteret i Dansk Turismes advisory board, hvor DH fremmer dagsordenen om turisme for alle. DH har givet input til den nationale turismestrategi, som er under udarbejdelse.

- DH har i samarbejde med Dansk Erhverv belyst potentialerne i dansk turisme i både presse og overfor centrale politikere i flere omgange.

- DH har sammen med Bevica Fonden fået udarbejdet en foranalyse for at sætte fokus på potentialet i turisme for alle.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH vil gå i dialog med foreningen God Adgang om en forstærket og let tilgængelig formidling af mærkeordningen, så den bevarer sin relevans for en bred målgruppe.

Hvad har vi opnået?

- DH har påvirket God Adgangs virke ved, at DH's næstformand sidder i God Adgangs bestyrelse. Der er en dialog om God Adgang sammen med de andre organisationer, der står bag ordningen.

4.6 BEDRE VIDEN OM TILGÆNGELIGHED FOR MENNESKER MED KOGNITIVE HANDICAP OG PSYKISKE HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at fremme og udbrede forskning om tilgængelighed for mennesker med kognitive handicap og mennesker med psykisk handicap med henblik på at styrke inklusion i uddannelse og beskæftigelse.

Hvad har vi opnået?

- DH har afholdt medlemsmøde og indsamlet viden om området. Input fra medlemsorganisationer er formidlet i en pjece målrettet DH-afdelingerne med gode eksempler på god fysisk indretning til mennesker med kognitiv og psykisk funktionsevne.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at der udarbejdes en anvisning af Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) med særligt fokus på psykisk og kognitiv tilgængelighed.

Hvad har vi opnået?

- DH har ikke opnået resultater ift. dette punkt.

5. RETTIGHEDER: KONVENTIONSARBEJDE OG FORBUD MOD DISKRIMINATION

5.1. MENNESKERETTIGHEDER – SAMMENHÆNGENDE RETTIGHEDSOPFYLDDELSE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At levere input til regeringens rapport til FN's Handicapkomite inden for temaer, som DH prioriterer.

Hvad har vi opnået?

- DH har på baggrund af medlemsmøder og høringsmøder for medlemsorganisationerne og andre relevante samarbejdspartnere lavet en rapport med input til FN's Handicapkomité. Næsten alle inputs er med på komitéens emneliste. DH har været i tæt dialog med regeringen om dens svarrapport. Den afsluttende eksamination af Danmark forventes først afholdt i 2022 pga. COVID-19.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At bidrage til at udarbejde en civilsamfundsrapport til FN's Handicapkomité med fokus på DH-mærkesager og de områder, hvor implementeringen af Handicapkonventionen er svagest i Danmark.

Hvad har vi opnået?

- DH's arbejde med at lave fælles svar fra civilsamfundet i Danmark til FN's Handicapkomité er sat på pause på grund af COVID-19. Forventes genoptaget i 2022. DH's medlemsorganisationer bliver inddraget i denne proces.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At sætte fokus på opfølgning på anbefalingerne fra FN's Handicapkomite til Danmark om retten til et selvstændigt liv.

Hvad har vi opnået?

- Dette arbejde ligger efter Handicapkomitéens eksamination af den danske regering, der først forventes i 2022.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At anvende beskyttelsen af mennesker med handicap i andre konventioner end Handicapkonventionen aktivt i arbejdet for rettigheder for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- DH deltager i en samarbejdsgruppe om Børnekonventionen. DH har sendt bidrag til FN's Sociale, Kulturelle og Økonomiske Komité om manglende tilgængelighed og rimelig tilpasning i den danske lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af handicap. DH har i 2021 bidraget aktivt til FN's Kvindekommité's anbefalinger til Danmark om at sikre lige adgang til sundhed for kvinder med handicap og bedre beskyttelse mod vold og overgreb mv.

5.2. ET BREDT DÆKKENDE OG EFFEKTIVT FORBUD MOD DISKRIMINATION AF MENNESKER MED HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at Folketinget vedtager lovgivning, der beskytter mod handicapbetinget diskrimination i alle samfundssektorer. Herunder en forpligtelse til etablering af lige muligheder og ikke-diskrimination i private tilbud og serviceydelser, bl.a. i forsikringer.

Hvad har vi opnået?

- Vi fik en lovgivning, der dækker alle sektorer. Det er en stor sejr. Trods løfter om det modsatte var rimelig tilpasning undtaget. DH har arbejdet på at ændre lovgivningen. Det lykkedes fra 1. juli 2021 at få rimelig tilpasning i skoler og dagsinstitutioner med i loven.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at en kommende lovgivning mod diskrimination bruges som løftestang for at mindske diskrimination i form af manglende eller begrænset tilgængelighed.

Hvad har vi opnået?

- Tilgængelighed er desværre ikke omfattet af loven, og derfor har der ikke været sat noget i gang.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at en lovgivning mod diskrimination følges op af en oplysningskampagne, der særligt skal have til formål at bekæmpe uvidenhed og fordomme.

Hvad har vi opnået?

- DH er med i bredt initiativ med ca. 60 organisationer, der arbejder for en handicappolitisk handlingsplan, der også skal indeholde oplysningsinitiativer. Oplysningsinitiativer er også med i FN's Handicapkomité's emneliste med kritiske spørgsmål til den danske regering.

6. SUNDHED: MINDSKE ULIGHEDEN INDEN FOR SUNDHED

6.1 ET FOREBYGGENDE SUNDHEDSVÆSEN MED FOKUS PÅ HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for udbredelse af regelmæssige sundhedstjek og andre forebyggende tiltag over for mennesker med kognitive, kommunikative og psykiske handicap.

Hvad har vi opnået?

- Sundhedstjek kom i 2021 med i lægernes overenskomst. Praktiserende læger skal fremover tilbyde sundhedstjek af 25.000 borgere på botilbud og 105.000 borgere med psykisk sygdom.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at de nationale sundhedsmål skal inkludere mennesker med kronisk sygdom og handicap, og at der sker en regelmæssig monitorering af udviklingen i disse borgeres sundhed.

Hvad har vi opnået?

- Overdødelighed for psykisk syge er kommet med i de nationale sundhedsmål. DH arbejder fortsat for bredere mål for sundheden for handicap-grupper. Det er lykkedes at få afsat penge til at gentage 2014 SFI-undersøgelsen af handicap og helbred (rapport kommer slut 2021).

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for en samlet plan for eller en lov om sundhedsfremme og forebyggelse, der også sikrer fokus på borgere med kronisk sygdom og handicap.

Hvad har vi opnået?

- Spørgsmålet er kommet med i FN's Handicap-komité's emneliste med spørgsmål til Danmark. Desuden er DH med i en bred alliance om en folkesundhedslov.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At styrke regionale og kommunale sundhedsstrategiers fokus på sundhedsfremme og forebyggelse for mennesker med kronisk sygdom og handicap. Her bør en indsats for at mindske andelen af mennesker med handicap, der føler sig uønsket alene, være et prioriteret område. DH vil endvidere opprioritere støtten til arbejdet i regionale patientinddragelsesudvalg.

Hvad har vi opnået?

- DH har meldt sig ind i Folkebevægelsen mod Ensomhed. Ensomhed er blevet et prioriteret tema i DH's lokale arbejde. DH har arbejdet aktivt for kravet om en national ensomhedsstrategi med fokus også på handicap.
- DH har afholdt en fælles dag for alle repræsentanter i regionale patientinddragelsesudvalg og sundhedsbrugerråd.

6.2 BEDRE FORLØB OG BEHANDLING AF MENNESKER MED KRONISK SYGDOM OG HANDICAP, HERUNDER MULTISYGDOM

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at sundhedsvæsenet forbedrer indsatsen for mennesker med multisygdom, og at støtten til pårørende styrkes.

Hvad har vi opnået?

- DH har bidraget til faglige anbefalinger om multisygdom i regi af Sundhedsstyrelsen. DH har i fællesskab med andre organisationer rejst forslag om en handlingsplan for pårørende og lavet fælles principppapir.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at styrke den forebyggende og behandlende indsats over for psykiske problemer og lidelser hos mennesker med handicap og kronisk sygdom – fx gennem udvidet og gratis adgang til psykologbehandling.

Hvad har vi opnået?

- Adgangen til psykologbehandling er flere gange udvidet og gjort gratis, især for unge. DH har arbejdet aktivt for et forebyggelses- og behandlingstilbud målrettet unge i alle kommuner. Penge er sat af til det forberedende arbejde.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At sætte fokus på medicinområdet, herunder adgang til ny medicin, lavere brugerbetaling og bedre adgang til erstatning for lægemiddelskader.

Hvad har vi opnået?

- DH har forsøgt at påvirke rammerne for Medicinrådet i flere omgange og har fulgt Rådets arbejde tæt. DH er pt. med i et arbejde om at ændre rammerne for brugerbetaling så tilskud bl.a. bliver lempet og målrettet for dem med de største udgifter.
- DH var sammen med Danske Patienter og Forbrugerrådet Tænk med til at sikre flere forbedringer på erstatningsområdet, herunder erstatning for psykiske lægemiddelskader.

6.3. LIGE ADGANG FOR MENNESKER MED HANDICAP I DET NÆRE SUNDHEDSVÆSEN

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at borgeren får en genoptræningsplan – gerne tværfaglig og med konkrete anvisninger på, hvordan den skal omsættes til virkelighed.
- At arbejde for, at kommunerne dokumenterer indholdet af deres tilbud om genoptræning og rehabilitering, herunder med dokumentation af de ansattes faglige kompetencer. DH skal arbejde for, at der etableres nationale standarder for kommunal genoptræning.

Hvad har vi opnået?

- DH har sammen med en række organisationer presset på for et servicetjek af genoptræningsplaner og for kvalitetsstandarder bl.a. i forbindelse med den kommende sundhedsreform. Dette arbejde er blevet udskudt pga. COVID-19.

6.3 fortsætter på næste side...

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at mindske uligheder ift. adgang, kvalitet, viden om handicap, ventetid og brugerbetaling inden for træning og rehabilitering, herunder vederlagsfri fysioterapi.

Hvad har vi opnået?

- Der er indført et loft for otte dages ventetid på genoptræning efter udskrivning fra sygehus. Dette har DH arbejdet for sammen med Ældresagen og andre organisationer. DH har sammen med medlemsorganisationerne fulgt udviklingen om vederlagsfri fysioterapi tæt og foreslået suspension af det økonomiske loft pga. COVID-19.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At fremme større lighed i tandsundhed. Herunder arbejde for øget tilskud til forebyggelse og behandling af skader på tænderne, der er følge af sygdom eller handicap (fx forårsaget af brug af nødvendig medicin).

Hvad har vi opnået?

- DH har afholdt medlemsmøde om tandsundhed, etableret en DH-følgegruppe og lavet en tandsundhedspolitik. DH er inviteret med i følgegruppe under Sundhedsministeriet om reform af voksentandplejen, men arbejdet ligger stille pga. COVID-19.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH vil arbejde for sammenhængende forløb, der tager udgangspunkt i de behov, værdier og oplevelser, mennesker med handicap har.

Hvad har vi opnået?

- DH har bl.a. foreslået, at mennesker med handicap med behov herfor tildeles en forløbskoordinator med viden om handicap som led i den kommende sundhedsreform.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for øget tilgængelighed til det nære sundhedsvæsen – bl.a. gennem forslag til overenskomster på praksisområdet, tilskud til at fremme tilgængeligheden samt styrket rådgivning og mærkning.

Hvad har vi opnået?

- DH er engageret omkring God Adgang og har arbejdet for at udbrede ordningen. I Region Hovedstaden har regionen en aftale om, at alle sundhedsklinikker gratis kan bruge God Adgang.
- DH har lavet en statistik over tilgængeligheden til sundhedsklinikker. DH henvender sig til overenskomstparterne på praksisområdet inden fornyelsen af overenskomsten. Det har bl.a. medført bedre regler om tilgængelighed i fodterapeuternes overenskomst.

6.4 BEDRE VILKÅR FOR FAMILIER MED HANDICAP MED SÆRLIG FOKUS PÅ BØRN OG UNGE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for forbedring af vilkårene for familier med børn og unge med handicap, herunder bedre støtte i overgangen fra barn til voksen.

Hvad har vi opnået?

- DH har i samarbejde med medlemsorganisationerne udviklet et forslagskatalog med en række konkrete forslag til at forbedre vilkårene for familier til børn og unge med handicap. Forslagene skulle have været lanceret sammen med Mette Frederiksen, men dette blev aflyst grundet COVID-19.

7. DET LOKALE ARBEJDE I DH

7.1 DH-AFDELINGERNE OPNÅR HANDICAP-POLITISKE RESULTATER I KOMMUNERNE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH-sekretariatet understøtter og styrker DH-afdelingernes arbejde inden for handlingsplanens politiske temaer – bl.a. via forslag til konkrete politiske aktiviteter og formidling af dokumentation og statistik med relevans for det kommunale område.

Hvad har vi opnået?

- For hvert tema i handlingsplanen er udarbejdet konkrete politiske forslag, som DH-afdelingen kan arbejde aktivt med og gå i dialog med byrådspolitikere og kommunale embedsmænd om. Disse forslag er suppleret med statistik opdelt på kommuneniveau, fx tal for fleksjobledighed og omgørelsesprocent på socialområdet.

- En særlig indsats i forbindelse med kommunalvalget 2021 understøtter det lokale handicap-politiske arbejde. Indsatsen tager afsæt i fire konkrete politiske forslag, og der er inspiration til valgmøder og brug af lokale medier samt kurser om de forskellige temaer.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH-afdelingerne vil understøtte det landspolitiske arbejde med viden og erfaringer fra det kommunalpolitiske arbejde, således at der sikres en sammenhæng i den nationale og kommunale politiske indsats.

Hvad har vi opnået?

- DH's ledelse og sekretariat modtager og efter-spørger løbende input fra afdelingerne. Både ved besøg i afdelingerne og løbende dialog.
- De årlige formandsmøder for DH-afdelingernes formænd samt forskellige kurser for DH-aktive har været brugt til at dele viden og erfaringer for at skabe sammenhæng mellem det landspolitiske og kommunalpolitiske arbejde. En række online kurser og formandsmøder under corona har betydet en hyppigere kontakt mellem sekretariatet og lokale aktive i DH-afdelingerne.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- Der skal sikres et tættere samarbejde mellem DH's sekretariat og DH-afdelingerne ved nedsættelse af en arbejdsgruppe med deltagelse fra DH's lokalafdelinger.

Hvad har vi opnået?

- Der blev efter Repræsentantskabsmødet i både 2017 og 2019 nedsat en 2-årig arbejdsgruppe. Formålet er at styrke den politiske interessevaretagelse gennem styrkelse af DH-afdelingerne. Arbejdsgrupperne er løbende kommet med anbefalinger til DH's sekretariat på både det politiske og organisatoriske område.

7.2 AKTIVE I DH-AFDELINGERNE ER VIA KOMPETENCEUDVIKLING I STAND TIL AT ARBEJDE FOR DH'S POLITIK I KOMMUNERNE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At gennemføre kurser eller andre initiativer, der sigter på kompetenceudvikling af både nye og erfarne DH-aktive. Herunder kurser om FN's Handicapkonvention, der sikrer forståelse for konventionens anvendelse i politisk interessevaretagelse.

Hvad har vi opnået?

- Hvert efterår er der afholdt kurser med fokus på at styrke DH-afdelingernes kerneopgave med politisk interessevaretagelse i kommunerne. Kurserne har både et organisatorisk og politisk indhold.

- Der er blevet afholdt kurser i handicapkonventionen i flere afdelinger.

- Der er afholdt tre temadage med sigte på kompetenceudvikling af formændene, hvor temaerne er rekruttering, kommunalvalg og ledelse.

- Under corona-nedlukningen er en række møde- og kursusaktiviteter afholdt online, og sekretariatet har understøttet DH-afdelingernes brug af Zoom bl.a. med tilbud om kursus i brugen af Zoom og en Zoom-licens til hver DH-afdeling.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH vil styrke nyvalgte DH-formænd i deres rolle og opgaver ved fx at videreudvikle DH's mentorordning.

Hvad har vi opnået?

- Alle nyvalgte DH-formænd har fået tilbud om at bruge DH's mentorordning.
- Der holdes introdag for nye DH-formænd, hvor deltagerne får en præsentation af Handicaporganisationernes Hus, møder DH's ledelse og medarbejdere i sekretariatet samt får mulighed for at møde hinanden på tværs af afdelinger.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for at tilvejebringe finansiering af kompetenceudvikling og andet lokalt arbejde gennem offentlige midler (satspuljen e.l.).

Hvad har vi opnået?

- Lokalpuljen er en pulje, som DH er udpeget som ansvarlig for at udmønte og administrere i en 4-årig periode fra 2018 - 2021. Baggrunden for dette er en politisk aftale, og puljen er på cirka 3,6 mio. kr. årligt. Alle lokale handicaporganisationer og handicapforeninger kan søge puljen, og der ydes støtte til aktiviteter, der har til formål at styrke det lokale handicappolitiske arbejde.
- DH's lokalafdelinger kan ikke søge puljen, hvilket ikke er intentionen med den politiske aftale bag. DH arbejder derfor politisk for, at dette bliver ændret, hvis puljen forlænges.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH's sekretariat vil understøtte DH's repræsentanter i de kommunale handicapråd.

Hvad har vi opnået?

- DH har sammen med KL revideret hæftet "Handicapråd – Den gode praksis", som er vejledning og inspiration til medlemmer af kommunale handicapråd.
- DH-repræsentanter i handicaprådene er en integreret målgruppe ved afholdelse af kurser, og forslag til lokale politiske aktiviteter har generelt et sigte på at understøtte den interessepolitiske indsats i handicaprådene.

7.3 STYRKE DET FÆLLES HANDICAPPOLITISKE ARBEJDE I KOMMUNERNE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH's medlemsorganisationer i et tæt samspil med DH's sekretariat arbejder aktivt for at synliggøre fordele ved og vigtigheden af at være en del af den lokale DH-afdeling blandt medlemsorganisationernes lokale medlemmer.

Hvad har vi opnået?

- På møder i Handicappolitisk Råd samt ved bilaterale møder er der fokus på kommunernes afgørende rolle i udmøntning af handicappolitikken samt vigtigheden af at deltage aktivt og styrke den lokale DH-afdelings politiske arbejde.
- Der er etableret et netværk for organisationskonsulenter med henblik på erfaringsudveksling mellem DH og medlemsorganisationerne med fokus på at styrke det lokale frivillige arbejde.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At DH-afdelingerne skal arbejde aktivt for at synliggøre fordele ved og vigtigheden af at være en del af den lokale DH-afdeling blandt medlemsorganisationernes lokale medlemmer.

Hvad har vi opnået?

- DH-afdelingerne er løbende blevet opfordret til at gøre brug af inspirationsmateriale om rekruttering af flere aktive medlemmer og se rekruttering som en integreret del af afdelingens arbejde.
- Der har i 2020 været afholdt online temadag om rekruttering.
- Corona-nedlukningen i store dele af 2020 og 2021 har betydet manglende mulighed for fysisk deltagelse i foreningslivet, hvilket har besværliggjort indsatsen for rekruttering af nye aktive medlemmer til DH-afdelingerne.

” DH-afdelinger har sørget for, at bestyrelsesmøder, årsmøder og den handicappolitiske interessevaretagelse i Handicaprådet fortsat i en online udgave i coronatiden.

8. DET INTERNATIONALE ARBEJDE: STÆRKERE HANDICAPBEVÆGELSER I SYD OG STØRRE INKLUSION AF HANDICAP I INTERNATIONALT UDVIKLINGSSAMARBEJDE

8.1 FOLKELIG FORANKRING: ØGET ENGAGEMENT BLANDT DH'S MEDLEMSORGANISATIONER I DET INTERNATIONALE UDVIKLINGSARBEJDE

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at et større antal medlemsorganisationer og flere frivillige engagerer sig i internationalt udviklingsarbejde for derigennem at skabe opbakning til og viden om det internationale engagement med partnerorganisationer i Syd med henblik på at forbedre vilkår for mennesker med handicap.

Hvad har vi opnået?

- Nye organisationer og frivilligrupper har kastet sig ind i udviklingssamarbejdet gennem nogle af de initiativer, DH har igangsat for at udbrede og styrke engagementet.
- DH har udarbejdet nye retningslinjer for Handicap-puljen, nye ansøgnings- og afrapporteringsformater samt en håndbog for projekt- og økonomistyring.
- I 2019 gennemførte DH sammen med Operation Dagsværk og S sammenslutningen af Unge Med Handicap en stor kampagne på landets ungdomsuddannelser, der blev hædret med social- og indenrigsministerens allerførste handicappris. Kampagnen nåede med 60 oplæg over 40.000 elever, og på Dagsværkdagen tjente 15.700 elever mere end 3,7 mio. kr. ind til det fælles projekt i Uganda.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde med løbende at opbygge medlemsorganisationers kapacitet til at lave gode udviklingsprojekter og tilpasse Handicappuljen til medlemsorganisationernes behov og tendenser inden for international udvikling.

Hvad har vi opnået?

- DH har gennemført to større læringsprocesser i metoden "outcome harvesting" (resultat høst) – en i Uganda (2018) og en i Ghana (2019). I alt har ni danske, ti ugandiske og fem ghanesiske handicaporganisationer deltaget i de to workshops, der havde til formål at lære metoden at kende samt at høste resultaterne af mange års samarbejde mellem den danske handicapbevægelse og handicapbevægelserne i Syd.
- Der har været afholdt fyraftensmøder og kurser om blandt andet nye retningslinjer, Verdensmål, kommunikation og oplysning, frivillighed, handicapbevægelsens nye internationale strategi og en møderække i 2020 om monitorering og samarbejde på distancen med fokus på redskaber og tilgange til at arbejde online.
- I 2020 udarbejdede DH et notat for arbejdet med kapacitetsudvikling – både i Danmark og i det Globale Syd. Notatet beskriver den underliggende forståelse af begreber og sætter rammen for, hvordan DH arbejder med kapacitetsudvikling.

8.2 STYRKET ORGANISATORISK OG POLITISK KAPACITET

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At styrke den organisatoriske og politiske kapacitet hos handicapbevægelser i udvalgte lande.

Hvad har vi opnået?

- I 2020 støttede Handicappuljen udviklingsaktiviteter (både nye og igangværende) med i alt 72 sydpartnere i 22 lande fordelt på Afrika (12), Asien (6), Latinamerika (3) samt Mellemøsten (1).

Arbejdet med at styrke lokale handicapbevægelser sker gennem de mange indsatser støttet gennem Handicappuljen og gennem DH's samarbejde med partnere i Ghana, Rwanda og Nepal.

- DH's støtte til handicapparaplyorganisationer i Syd har fokuseret på organisationsudvikling, fortalervirksomhed samt arbejdet med at gøre strategiske serviceydelser mere inklusive for mennesker med handicap. Fremadrettet flyttes fokus i højere grad hen på fortaleralarbejdet og rollen som paraplyorganisation, herunder en styrket kapacitetsudvikling, koordinering og samarbejde i handicapbevægelsen.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at vores partnere i Syd opnår øget legitimitet og fungerer demokratisk gennem god forvaltningspraksis og repræsentation af alle de forskellige handicapgrupper.

Hvad har vi opnået?

- I Ghana blev der i 2020 udarbejdet en plan for fortalervirksomheden, som skal guide det fælles fortaleralarbejde i handicapbevægelsen – en samskabelsesproces med stor involvering af GFD's ni medlemsorganisationer. I Nepal blev der i 2020 udviklet et nyt projektsamarbejde, der har et langt stærkere fokus på medlemsorganisationernes fortalervirksomhed og monitoreringsrolle på distriktsniveau. I Rwanda har opgaven med at lave en partnerskabsaftale aktivt involveret alle NUDORs medlemsorganisationer gennem hele processen.
- DH's tre partnere har oplevet en lille vækst i antallet af medlemsorganisationer. I Rwanda har NUDOR også assisteret nye og kommende handicaporganisationer, der ofte består af ikke-erkendte handicapgrupper i Rwanda, ved at allokere plads og faciliteter i NUDORs kontorlokaler, kapacitetsudvikling, ansøgninger til registrering samt afholdelse af generalforsamlinger mm.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at vores partnere i Syd opnår øget teknisk kapacitet inden for programmering, risikohåndtering og dokumentation af resultater til brug for fortalervirksomhed, samt at øge deres finansielle bæredygtighed gennem diversificerede finansieringskilder.

Hvad har vi opnået?

- DH arbejder tæt sammen med sine partnere, når der skal udvikles nye projekter. Det er en intensiv proces, der er med til at styrke partnerens kapacitet

til design og programmering af længerevarende og komplekse projekter – senest i 2020 med udviklingen af nye 4-årige projekter i Nepal og Ghana.

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- At arbejde for, at vores partnere i Syd opnår erfaring til brug i fortalervirksomhed gennem konkrete dokumenterede resultater for mennesker med handicap inden for prioriterede temaer som inklusion i uddannelse, inklusion i beskæftigelse samt bedre data.

Hvad har vi opnået?

- I Rwanda har DH's partner NUDOR opnået gode resultater i kapacitetsudviklingen af seks model-skoler, som har betydet at 386 børn med handicap nu går i skoler med fokus på inklusion. Modellen er bygget på en helhedsorienteret tilgang med forbedring af den fysiske tilgængelighed på skolerne (ramper, gangstier, toiletter, lys og lave tavler), styrket inklusiv undervisning qua træning af 60 lærere og adgang til tilgængelige undervisningsmaterialer, ligesom der er lavet en udredning af børnene af et tværfagligt team med henblik på at identificere en hensigtsmæssig uddannelsesmæssig placering. Den helhedsorienterede tilgang har også involveret forældre og lokalsamfund, og har været med til at sikre en god fastholdelse af de 386 børn og til at demonstrere hvordan inklusiv uddannelse kan gribes an.

- I Ghana har DH's partner GFD etableret samarbejde med otte uddannelsesinstitutioner omkring CV træning og jobsøgningskurser, fire arbejdsformidlinger samt indledt samarbejde med Ghanas arbejdsgiverforening og derigennem dialog med arbejdsgivere, hvoraf 69 efterfølgende har ansat mennesker med handicap. Formålet er nu at bruge erfaringerne i arbejdet med at påvirke regeringens beskæftigelsespolitik.

- I Nepal skal der i 2021 laves en ny befolkningstælling. For at få et mere retvisende billede af antallet af mennesker med handicap og deres situation i Nepal, har DH's partner NFDN lobbyet det nationale statistiske bureau intenst for at inkludere de internationale anerkendte 'Washington Group' spørgsmål. Det er ikke lykkedes, men statistikbureauet har involveret NFDN i træningen af de optællere, der skal indsamle data, hvor NFDN har bidraget med viden om mennesker med handicap, identificeringen af forskellige typer handicap, samt hvordan det skal registreres i spørgeskemaet.

8.3 MAINSTREAMING AF HANDICAP I INTERNATIONAL UDVIKLINGSBISTAND

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH vil udvikle informationsmateriale og værktøjer til, hvordan mennesker med handicap kan tænkes ind i udviklingsindsatser.
- DH vil arbejde for, at flere danske civilsamfundsorganisationer opnår større indsigt i og erfaring med konkret at tænke mennesker med handicap ind i deres udviklingsindsatser.
- Nye strategiske partnerskaber med danske organisationer inden for international udvikling skal indgås omkring inddragelse af mennesker med handicap i deres indsatser og virke.
- DH vil arbejde for, at Udenrigsministeriet har større opmærksomhed på væsentligheden af at medtænke mennesker med handicap, også i relation til gennemførelsen af FN's verdensmål.
- DH vil bidrage til rapporter til relevante menneskerettighedskomiteer, således at der er opmærksomhed på handicap på tværs af konventioner og komiteer i Danmark, hos DH's sydpartnere og i FN.

Hvad har vi opnået?

- DH har udviklet et samlet globalt policyprogram med tydelige målsætninger og indikatorer for arbejdet med inklusion samt med regionale og globale processer.
- DH har påvirket politiske processer, herunder Folketingets vedtagelse af Danmarks nye udviklings-politiske strategi i 2021 og Covid-19 hjælpepakke II – begge dele så der er øget fokus på, at inklusion af marginaliserede grupper og mennesker med handicap er omfattet af aftaleteksten.
- I 2018 lavede DH og Udenrigsministeriet en fælles kampagnefilm om Verdensmålenes princip om ikke at lade nogen i stikken, der senere blev hædret til Webby Awards.
- DH har i samarbejde med Folkekirkens Nødhjælps Learning Lab udviklet og lanceret et interaktivt læringsmateriale omkring inklusion af mennesker med handicap i humanitært og udviklingssamarbejde. Folkekirkens Nødhjælp, Globalt Fokus, CISU, DUF og CKU understøttede lanceringen, og læringssitet er nået ud til 2500 personer, størstedelen tilknyttet civilsamfundsorganisationer i Danmark.

- DH afviklede i samarbejde med Light for the World, Holland, et kursus for medlemsorganisationerne om inklusion af mennesker med handicap i udviklingssamarbejdet. Der er oprettet en policy-følgegruppe blandt medlemsorganisationer, som koordinerer og samarbejder om initiativer rettet mod danske civilsamfundsorganisationer.
- Daværende udviklingsminister Rasmus Prehn (A), samt Dansk Flygtningehjælps generalsekretær Charlotte Slente var på talerlisten ved virtuel lancering i Danmark af retningslinjerne 'IASC Guidelines on Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Actions', med ca. 40 deltagere, og lancering af 'Global Education Monitoring Report' i samarbejde med UNESCO og Red Barnet.
- I 2018 besøgte daværende udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) Handicaporganisationernes Hus og blev præsenteret for flere af medlemsorganisationernes resultater fra udviklingssamarbejdet gennem billeder og fortælling. Ulla Tørnæs udtrykte ros og kaldte handicapbevægelsens arbejde "en nøgle til opfyldelsen af Verdensmålene". Et lignende besøg fra nuværende udviklingsminister Flemming Møller Mortensen er planlagt til at finde sted i december 2021.

8.4 OPFYLDELSE AF FN'S VERDENSMÅL FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING SKAL INKLUDERE HANDICAP

Hvad har vi besluttet i handlingsplanen?

- DH vil arbejde for, at handicap er reflekteret i civilsamfundsindsatser i Danmark, således at verdensmålene anvendes både til at løfte DH's mærkesager og til at skærpe andre civilsamfundsorganisationers engagement i handicaprelevante problemstillinger.
- DH vil arbejde for et handicapperspektiv i danske indsatser for opfyldelse af verdensmålene, således at målsætningen "Leaving no one behind" bliver realiseret mest muligt.
- DH vil arbejde for, at handicapbevægelsen internt sætter fokus på, hvordan vi i vores egen praksis kan bidrage til at realisere verdensmålene.
- DH vil understøtte sydpartnere i anvendelsen af globale udviklingsmål, således at DH's og sydpartnerne fælles prioriteringer – bl.a. fokus på beskæftigelse for mennesker med handicap – tilgodeses mest muligt.
- DH vil understøtte og samarbejde med den internationale handicapbevægelse i handicapinklusion i anvendelsen af globale udviklingsmål, således at mennesker med handicap inkluderes mest muligt i målopfyldelsen.

Hvad har vi opnået?

- DH har i 2018 støttet partnere i Rwanda og Nepal med deres bidrag til FN's Handicapkomité i Geneve, f.eks. økonomisk og teknisk støtte i form af kommentarer til rapporteringsudkast, repræsentation af alle handicapgrupper samt rådgivning til deltagere undervejs i Geneve.
- DH har i 2021 støttet en workshop i Accra for at styrke handicapbevægelsens kendskab til FN's Handicapkonvention og give et solidt afsæt for udarbejdelse af civilsamfundsrapporten samt deltagelse i FN's processer.

- DH har støttet International Disability Alliance i gennemførelse og evaluering af træningsprogrammet BRIDGE, som er en række moduler primært rettet mod organisationer af mennesker med handicap i det Globale Syd for at opbygge kapacitet til at forstå og fuldt ud benytte Handicapkonventionen og Verdensmålene i sammenhæng i det politiske arbejde. I 2020 og 2021 er dette suppleret med støtte til IDA's COVID-pulje.
- DH er blevet medlem af den danske LeaveNoOne-Behind-koalition, og har deltaget i høring med socialministeriet om Verdensmålenes princip om ikke at lade nogen i stikken, ligesom DH har bidraget til civilsamfundsrapporten om Danmarks opfyldelse af Verdensmålene – 'Spotlight-rapporten' i 2021.

DH'S MEDLEMMER

**VI KAN OG
VIL BIDRAGE**

DANSKE HANDICAPORGANISATIONER